

POSTANOWIENIE

Dnia 17 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

w sprawie ze skargi Z. H.
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia
Sądu Okręgowego w O.
z dnia 13 lipca 2018 r., sygn. akt II Ca (...)
w sprawie z wniosku Z. H.
przy uczestnictwie P. Sp. z o.o. w W.
o ustanowienie służebności przesyłu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 17 lutego 2021 r.,

**1) odrzuca skargę o stwierdzenie niezgodności zaskarżonego
orzeczenia z prawem;**

**2) zasądza od skarżącego na rzecz uczestnika kwotę 240
(dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów
postępowania skargowego,**

**3) przyznaje r.pr. J. J. ze Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego
w O.) tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej w
postępowaniu skargowym kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt)
złotych powiększoną o należną stawkę podatku VAT, oddalając
dalej idący wniosek w tym przedmiocie.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą wnioskodawcy Z. H. o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w O. z dnia 13 lipca 2018 r. Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Artykuł 424⁵ § 1 k.p.c. określa wymagania konstrukcyjne skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia powinna zawierać: oznaczenie wyroku, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest on zaskarżony w całości lub w części, przytoczenie jej podstaw oraz ich uzasadnienie, wskazanie przepisu prawa, z którym zaskarżony wyrok jest niezgodny, uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy oraz wykazanie, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, a ponadto - gdy skargę wniesiono stosując art. 424¹ § 2 k.p.c. - że występuje wyjątkowy wypadek uzasadniający wniesienie skargi oraz wniosek o stwierdzenie niezgodności wyroku z prawem.

Skarga nie spełnia wymagania określonego w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c.

Zgodnie z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. skarżącego obciąża obowiązek przedstawienia analizy prawnej przepisów dotyczących środków zaskarżenia, których zastosowanie jest niedopuszczalne lub z innych przyczyn na pewno nie mogłoby odnieść skutku. Skarżący powinien wykazać, że od zaskarżonego orzeczenia nie przysługuje środek prawny, przy pomocy którego mogłoby nastąpić wzruszenie zaskarżonego orzeczenia (postanowienie SN z dnia 23 stycznia 2009 r., sygn. akt I CNP 108/08, www.sn.pl). Oznacza to obowiązek przeprowadzenia analizy przepisów dotyczących środków prawnych, których zastosowanie jest niedopuszczalne lub które z innych przyczyn nie mogłyby odnieść skutku. Skarżący musi „wykazać”, a więc nie „wskazać”, „przytoczyć”, czy „uwiarygodnić”, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Wykazanie w skardze o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe polega na ujawnieniu

i przedstawieniu tej okoliczności w sposób wyczerpujący i niebudzący wątpliwości oraz na dowiedzeniu jej istnienia i przekonującym uzasadnieniu (postanowienie SN z dnia 27 stycznia 2006 r., sygn. akt III CNP 23/05, OSNC 2006, nr 7 - 8, poz. 140). Omawiana przesłanka wymaga zarówno wykazania, że w momencie wniesienia skargi wzruszenie orzeczenia nie jest możliwe, a także, iż nie było to możliwe wcześniej (zob. postanowienia SN z dnia 23 marca 2018 r., sygn. akt II CNP 58/17, z dnia 7 listopada 2008 r., sygn. akt I CNP 79/08, www.sn.pl, z dnia 18 lipca 2007 r., sygn. akt II CNP 100/07, nie publ., z dnia 28 lutego 2006 r., sygn. akt I CNP 12/06, z dnia 28 października 2005 r., sygn. akt V CNP 24/05, z dnia 7 października 2005 r., sygn. akt V CNP 12/05, www.sn.pl). Skarżący powinien wykazać, że w ogóle nie mógł z jakichkolwiek środków prawnych skorzystać bez jego winy, że były formalnie niedopuszczalne (zob. postanowienia SN z dnia 7 listopada 2014 r., sygn. akt IV CNP 27/14, www.sn.pl, z dnia 20 grudnia 2011 r., sygn. akt III CNP 33/11, OSNC Zbiór Dodatkowy B/2013, poz. 26, z dnia 29 października 2007 r., sygn. akt II BP 50/07, nie publ.). Nie chodzi tylko o skargę kasacyjną, ale także o skargę o wznowienie postępowania oraz o inne środki prawne pozwalające na zmianę lub uchylenie orzeczenia, ewentualnie służące pozbawieniu lub ograniczeniu wykonalności (zob. postanowienie SN z dnia 24 lipca 2008 r., sygn. akt I CNP 50/08, www.sn.pl).

Skarżący przedstawił rozbudowane uzasadnienie mające wypełnić omawiany element konstrukcyjny skargi, obejmując nim rozważania na temat szeregu środków zaskarżenia, z których nie mógł skorzystać. Rozważania te co do większości argumentów są spójne i logiczne, więc zasadne, poza dopuszczalnością skargi kasacyjnej w niniejszej sprawie. Przede wszystkim trzeba podkreślić, że w omawianym przepisie chodzi o obiektywną niemożność wniesienia skargi kasacyjnej. Taką zaś obiektywną niemożnością nie jest odmowa uzyskania w tym przedmiocie pomocy prawnej od profesjonalnych pełnomocników, do których wnioskodawca się zwracał. Motywy odmowy mogą być różne, w tym przeświadczenie, że stan sprawy, okoliczności faktyczne i ocena prawna tego nie uzasadnia. Należy zatem odróżnić kwestię dopuszczalności skargi kasacyjnej od oceny możliwości sformułowania skutecznych podstaw skargi i prawidłowo jurydycznie umotywowanego wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania.

Skarga kasacyjna w sprawie o ustanowienie służebności przesyłu jest zaś dopuszczalna. W judykaturze zauważalne są co prawda wypowiedzi, które skarżący przywołał w skardze, a które w razie zaskarżenia postanowienia co do istoty sprawy wydanego w sprawie o ustanowienie służebności przesyłu tylko co do roszczenia majątkowego pieniężnego w postaci wynagrodzenia za ustanowienie służebności, dopuszczalność skargi kasacyjnej nakazują wiązać z wartością przedmiotu zaskarżenia, z uwzględnieniem art. 13 § 2 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c. (zob. np. powołane przez skarżącego postanowienia SN z dnia 18 października 2019 r., sygn. akt IV CZ 83/19, z dnia 2 lipca 2019 r., sygn. akt V CSK 56/19, z dnia 12 sierpnia 2015 r., sygn. akt II CSK 4/15, www.sn.pl). Wypowiedzi te są jednak odosobnione, a wobec rzeczywistego zakresu zaskarżenia nie znajdują zastosowania w niniejszej sprawie.

Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 519¹ § 1 k.p.c. od wydanego przez sąd drugiej instancji postanowienia co do istoty sprawy oraz od postanowienia w przedmiocie odrzucenia wniosku i umorzenia postępowania kończących postępowanie w sprawie – w sprawach z zakresu prawa osobowego, rzeczowego i spadkowego – przysługuje skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Taką zaś sprawą z zakresu prawa rzeczowego jest sprawa o ustanowienie służebności przesyłu, bez wyłączeń w stosunku do żądań o zapłatę, do których w tym przepisie ustawodawca nie nawiązał. To właśnie prawo rzeczowe stanowi materialną postawę prawną do wystąpienia z roszczeniem o zapłatę wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. Przepisem szczególnym nie jest w tym przypadku art. 398² § 1 k.p.c., gdyż to wręcz o dalszym systemowym zawężeniu dopuszczalności skargi kasacyjnej można mówić na tle art. 519¹ § 1 k.p.c., co więcej ustawodawca wyraźnie to stwierdza w art. 13 § 2 k.p.c., precyzując, że przepisy o procesie stosuje się odpowiednio do innych rodzajów postępowań unormowanych w niniejszym kodeksie, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej, traktując tu przepisy o procesie jako ogólne. Ustawodawca w postępowaniu nieprocesowym zawęził w dostateczny sposób przedmiotowy zakres spraw, indywidualizując m.in. sprawy z zakresu prawa rzeczowego.

Niezależnie od powyższego, o niedopuszczalności skargi o stwierdzenie niezgodności zaskarżonego orzeczenia z prawem decydują też inne kwestie. Bez względu bowiem na to, jakie przepisy prawa przytoczono w skardze jako te, z którymi orzeczenie ma być niezgodne, rozważyć należy, czy u ich podstaw nie leży w istocie kwestionowanie ustalonego w sprawie stanu faktycznego. Skarżący zaś, mimo wyraźnego zastrzeżenia, że zakresem zaskarżenia objął rozstrzygnięcie w przedmiocie wysokości odpowiedniego wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu, w rzeczywistości objął nim również tę część orzeczenia, która rozstrzygała o powierzchni obciążenia nieruchomości służebnością (w strefie kontrolowanej), decydującą o wysokości wynagrodzenia. Skarżący w rzeczywistości nie zgadza się z ustaleniem, że służebnością przesyłu należy obciążyć jedynie część powierzchni jego działki, wynoszącą 37 m², podczas gdy powinna to być powierzchnia 112 m² i właśnie w stosunku do tej większej powierzchni należało wyliczyć wynagrodzenie. Wniesiona skarga w istocie zatem zmierza do zakwestionowania dokonanego w sprawie ustalenia, odnoszącego się do powierzchni działki, na której są posadowione urządzenia przesyłowe wraz z przyległym terenem niezbędnym do korzystania ze służebności.

Zgodnie zaś z art. 424⁴ zdanie drugie k.p.c. podstawą skargi nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, kwestionując zaś ustalenia co do wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności mimo odniesień do prawa materialnego, skarżący zakwestionował poczynione w niniejszej sprawie ustalenia faktyczne. Przy tak skonstruowanym hipotetycznym założeniu, również z tej przyczyny skargę należałoby uznać za niedopuszczalną (zob. np. wyrok SN z dnia 24 kwietnia 2018 r., sygn. akt V CNP 22/17, postanowienia SN z dnia 17 kwietnia 2018 r., sygn. akt V CNP 47/17, z dnia 15 grudnia 2016 r., sygn. akt I BU 2/16, www.sn.pl).

Wobec powyższego Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 3 k.p.c.

